

KSK-notat nr.: 77/2014 - Bakgrunn for vedtak - småkraftverk

Søker/sak:	Norges Småkraftverk AS/Torske kraftverk .		
Fylke/kommune:	Møre og Romsdal/Sunndal kommune		
Ansvarlig:	Øystein Grundt	:	
Saksbehandler:	Joachim Kjelstrup	:	
Dato:	21.08.2014		
Vår ref.:	200904040 38		
<i>Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.</i>			

Søknad om tillatelse til bygging og drift av Torske kraftverk i Sunndal kommune i Møre og Romsdal fylke

Innhold

Sammendrag	1
NVEs konklusjon	2
Søknad	3
Høring og distriktsbehandling	7
NVEs vurdering	14
NVEs konklusjon	16

Sammendrag

Norges Småkraftverk AS søker om konsesjon til å utnytte et samlet fall på 1629 m i Skorga og Fossa til kraftproduksjon. Inntakene skal etableres på kote 860 og 855, og kraftstasjonen er planlagt på kote 43. Vannveiene er planlagt som langhullsborring og negravde rør. Utbyggingsstrekningen vil samlet være 3130 m. Torske kraftverk er planlagt å ha to aggregat med installert effekt på 4,9 og 4,7 MW som skal nytte fallet i henholdsvis Skorga og Fossa. Søker har ikke presentert alternative løsninger.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 25,7 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en forholdsvis høy produksjon for et småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De siste årene har NVE klarert om lag 1,4 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette

krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

NVE registrerer at motstanden mot en utbygging av Skorga og Fossa er tilnærmet unison, med unntak av uttalelsen fra rettighetshaverne, Statens vegvesen og nettselskaper. Vi merker oss særlig at Sunndal kommune, som tidligere har fattet et prinsippvedtak til fordel for videre kraftutbygging i kommunen, går imot at det gis konsesjon her. Fylkesmannen har innsigelse til søknaden pga. virkningene for landskap, og Miljødirektoratet anbefaler at vi avslår søknaden med samme begrunnelse.

Fylkeskommunen fraråder også at det gis konsesjon til kraftverket. Vi registrerer også at søknaden har skapt et lokalt engasjement mot utbygging i form av en underskriftskampanje.

NVE mener høringsrunden har avdekket at denne søknaden berører vassdrag som har særlig stor betydning som landskapselementer, og er viktige bidrag til landskapsopplevelsen i Sunndal. I tillegg er det av betydning at Skorga og Fossa er relativt sentrumsnære elver. Det tillegges også vekt at Skorga og Fossa er sideelver til Driva som er et nasjonalt laksevassdrag, og at fiskeundersøkelser har vist at Skorga og Fossa er elver som har funksjon for gyting og oppvekst av anadrom fisk.

I Olje- og energidepartementets retningslinjer framgår det at utbygging av vassdrag som fører til vesentlig reduksjon av verdifulle landskapselementer av nasjonal, regional eller lokal betydning bør unngås. De samme retningslinjene stadfester også at det i nasjonale laksevassdrag er en særlig terskel for å tillate tiltak som kan skade villaksen.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Torske kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt. NVE avslår derfor søknaden fra Norges Småkraftverk AS om tillatelse til bygging av Torske kraftverk.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Norges Småkraftverk AS, datert 10.03.2014:

Torske kraftverk kraftverk, endelig omsøkte hoveddata

TILSIG		Skorga	Fossa
Nedbørfelt	km ²	3,72	3,62
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	9,46	9,78
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	80	85
Middelvanntføring	l/s	300	310
Alminnelig lavvanntføring	l/s	22	16
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	74	54
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	17	13
Restvanntføring	l/s	40	35

KRAFTVERK

Inntak	moh.	860	855
Avløp	moh.	43	43
Lengde på berørt elvestrekning	m	1300	2200
Brutto fallhøyde	m	817	812
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	1,897	1,886
Slukeevne, maks	l/s	644	614
Minste driftsvanntføring	l/s	45	43
Planlagt minstevanntføring, året	l/s	22	16
Vannvei, total lengde	m	1555	1575
Profilboring, lengde	m	1315	1335
Tilløpsrør, diameter	mm	500	500
Tilløpsrør, lengde	m	240	240
Installert effekt, maks	MW	4,6	4,4
Brukstid	timer	2845	2865

MAGASIN

Magasinvolum	mill. m ³	-	-
HRV	moh.	-	-
LRV	moh.	-	-

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	2,8	2,8
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	10,3	9,8
Produksjon, årlig middel	GWh	13,1	12,6

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr		115
Utbyggingspris	kr/kWh		4,48

Torske kraftverk, elektriske anlegg

GENERATOR		Skorga	Fossa
Ytelse	MVA	4,9	4,7
Spenning	kV	6,6	6,6

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	5,1	4,9
Omsetning	kV/kV	6,6/22	6,6/22

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	m	300	300
Nominell spenning	kV	22	22
		Jordkabel	Jordkabel

Om søker

Norges Småkraftverk AS er eid av det norske energiselskapet Scanergy AS og er søsterselskap til KraftKarane AS. Scanergy AS har i tillegg til småkraft i Norge, store vindkraftprosjekter i Sverige. Scanergy AS prosjekterer, bygger ut og driver kraftproduksjon i Norge. Sammen med søsterselskapet KraftKarane AS, har Norges Småkraftverk AS over 400 GWh med vannkraftprosjekter.

Begrunnelse for tiltaket

Fallrettighetshaverne og grunneierne ønsker å etablere Torske Kraftverk og utnytte deler av elvene Skorga og Fossa til kraftproduksjon. Det vil bli produsert ca. 25,7 GWh fornybar energi i et midlere år, som utgjør strømbehovet til ca. 1285 husstander. Strømproduksjonen er vurdert som positivt for området. Tiltaket er ikke tidligere vurdert etter vannressursloven.

Geografisk plassering av tiltaket

Norges Småkraftverk AS vil utnytte fallet i elvene Skorga og Fossa i Torske Kraftverk. Elvene ligger Sunndal kommune i Møre og Romsdal. Mer detaljert så er prosjektet lokalisert sørøst for Sunndalsøra. Elvene Skorga og Fossa ligger i området med vassdragsnummer 109.B20.

Beskrivelse av området

Skorga og Fossa har sitt utspring i fjellområdet nord for tiltaksområdet. Skorga renner ut fra Grønvatnet/Skorgvatnet 1038 moh. Vannet får tilsig fra fjellsidene i den vesle dalbunnen det ligger i. Dalbunnen er omkranset av Vinnufjellet og Trolla, der Kongskrona på Vinnufjellet er høyest med sine 1818 moh. Bunnen består for det meste av blankskurte fjellsider og gråur. Fra Grønvatnet renner elven sørøst et lite stykke før den stuper utfor fjellsiden og ned den bratte lien mot Sunndalen. I tilknytning til feltet ligger en liten isbre som heter Kaldfonna. Dette vil gi positiv effekt på produksjonen.

Fossa har sitt opphav i Fossebotn, en liten dalbunn øst for Grønvatnet. Elven blir dannet av småbekker som renner ned fra fjellet Trolla som ligger rundt Fossebotn. Høyeste tinden her er 1638 moh. På Trolla ligger en liten bre som har avrenning ned mot Fossa. Dette vil gi positiv effekt på produksjonen. Elven renner nesten rett sørover et lite stykke før den passerer over fjellkanten og ned mot Sunndalen. Nedbørfeltene for Skorga og Fossa er små, og det finnes bare et lite fjellvatn i nedbørfeltet for Skorga. Fjellene er høye, og snøen ligger lenge utover sommeren og høsten. Dette sørger for en naturlig magasinering det meste av sommerhalvåret. Begge elvene har sitt utløp i Driva.

Eksisterende inngrep

Øverste del av utbyggingsområdet i Skorga består av bratte fjellsider og er uten inngrep. Nederst (ved påhugg, langs vannvei og ved kraftstasjon) er utbyggingsområdet preget av nyere menneskelige inngrep av ulik art, som inntak til vannverk, veier, et deponeringssted for tunnelmasser,

gårdsbygninger, boligfelt og dyrket mark. En lysløype ligger også ved foten av lien. En 22 kV høyspentnett går ca. 300 m fra den planlagte kraftstasjonen.

Teknisk plan

Inntak

Inntakene i Skorga og Fossa vil bli etablert på hhv kote 860 og 855, rett på utsiden av vernegrensen for Trollheimen landskapsvernområde.

Det er planlagt coanda-inntak, og de etableres i et naturlig område i elveleiet. Ristbredde i begge inntakene vil bli ca 5 m. Dambredden totalt vil i Skorga bli ca. 15 m, og i Fossa ca 25 m. Det vil etableres tappeluke og rør for slipp av minstevannføring i bunnen. Det vil etableres inntakskummer med manuell stengeventil. Kummene vil få et volum på ca 20 m³. Regulering av maskiner vil foregå med radiolink fra vannstandsmåler i kummer.

Klassifiserings skjema for dam vil følge separat, men i samme ekspedisjon som konsesjonssøknaden. Inntaksdam antas å bli klassifisert i konsekvensklasse 0.

Vannvei

Rørgate:

Fra inntak i Skorga og Fossa er det planlagt separate vannveier og turbiner for hver elv. Stasjonsbygg er felles. Vannveien for både Skorga og Fossa vil bestå av en kombinasjon av nedgravde rør og langhullsborring. Total vannvei for Skorga vil bli 1555 m, og for Fossa 1575 m.

Avstanden mellom kraftstasjonen og påhugg for langhullsborring er ca 240 m, og her er det planlagt å legge rørene i en felles grøft. Rørgaten som består av stålrør, dim Ø 500 (for begge elver), skal i sin helhet graves ned og vil ikke være synlig i terrenget. Traseen er befart, og velegnet for etablering av vannveien, og det er bekreftet av arkeolog at det ikke er automatisk fredete kulturminner i dette området. Langs rørgaten er det ingen sidebekker som kommer inn. Det er bare lett gravbare morenemasser med 1 til 2 steder der en trenger å sprengre. Noe lauvskog må fjernes for å kunne etablere rørtraseen. Rørgaten vil følge skogkanten ned mot kraftstasjonen, slik at dyrket mark blir berørt minst mulig. Terrenget langs rørgate skal tilbakeføres slik det fremstår i dag.

I anleggsperioden vil en "korridor" med bredde ca 10-15 m bli berørt. Området som blir benyttet vil en la gro naturlig igjen etter anleggsperioden. Grøfter, veier og lignende skal ikke sås til med fremmed plantemateriale.

Påhugg er planlagt på kote 85 moh. Herfra blir det langhullboring opp til hvert av inntakene på kote 860/855 moh. Langhullene er planlagt å fores med stålrør.

Ved påhugget for langhull etableres et ventilkammer med automatiske stengeventiler.

Borkaks som spyles ut av tunnelen med vann under boring fraktes til sedimenteringsbasseng som anlegges i nærheten av borested. Vann for utspyling av borekaks resirkuleres. Utspyling og sedimentering av borkaks gjennomføres i et lukket system uten miljøbelastende utslipp. Borekaks kan benyttes på vei/ skråninger da det er "rent" materiale, graves ned eller transporteres til grustak.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen er planlagt plassert på kote 43, 10-15 m fra Hoåsvegen. Stasjonsbygget blir ca. 120 m², med transformator- og kontrollrom integrert. Stasjonen vil bli utformet etter lokal byggeskikk.

Trykkstøtkloss som tar opp kreftene fra rørgaten vil bli støpt i tilknytning til stasjonen. Så langt det er mulig vil trykkstøtklossen bli nedgravd.

Utbyggingen har et brutto fall for Skorga på 817 m og 812 m for Fossa. Det er planlagt å benytte to Pelton maskiner med effekt på hhv 4,6 og 4,4 MW, som er beregnet å gi en gjennomsnittlig årlig produksjon på 13,1 og 12,6 GWh. Samlet blir dette 25,7 GWh for Torske kraftverk.

Installert effekt på generator blir hhv 4,9 og 4,7 MVA. Omsetning for transformatoren 6,6 kV/22 kV.

Driftsvannet vil bli ledet tilbake til Skorga via nedgravd rør. Ved sandtaket, ca. 165 m oppstrøms tilbakeføringskanalen fra kraftstasjonen, deler Skorgaelven seg i 2 løp. Løykja-Skorga renner vestover, mens Nedgard-Skorga renner sørover.

Avløpsvannet fra kraftverket skal fordeles i de to løpene (Negard-Skorga og Løykja-Skorga).

Avløpet vil bli sikret. Støydemping vil bli vurdert jmf. punkt 4; avbøtende tiltak.

Kjøremønster og drift av kraftverket

Kraftverket er uegnet for effektkjøring. Kraftverket skal kun kjøre på disponibelt tilsig etter at minstevannsføringskravet er oppfylt, og flomtopper går som flomtap.

Veibygging

Eksisterende veier:

E 70 og riksvei 313 går på hver sin side av elven Driva. E 70 krysser Driva og går på sørsiden. Riksvei 313, Hoåsvegen, går på nordsiden av Driva og krysser elvene Skorga og Fossa med bro. Det er like ved Hoåsvegen at den planlagte kraftstasjonen vil ligge.

Adkomstvei til kraftstasjonen:

Kraftstasjonen planlagt bygget like ved riksvei 313. Det må etableres en kort permanent vei på ca. 10-15 m frem til bygget. I anleggsperioden må det også etableres et riggområde for lagring av rør ved kraftstasjonen.

Vei til påhugg:

Midlertidig vei frem til område for påhugg vil følge østsiden av rørgatetrasé. I anleggsperioden må det også etableres riggområder, lagringsområde for foringsrør, samt sedimenteringsbasseng for borrekaks i området rundt påhugg. Bredden på vei og ryddebeltet i anleggsfasen blir ca. 10-15 m.

Transport til inntak:

Skorga

Transport til inntaksområdet må foregå med helikopter. Inntak i Skorga ligger i en trang gjel og helikopterlanding/riggområde må derfor etableres et stykke fra inntaket. Inngrepene fjernes etter anleggsperiode og danderes tilsvarende opprinnelig terreng. I driftsfasen vil det være behov for en mulighet for helikopter å sette av personer i området. Landingsplass kan gjøres lite synlig, og det er bare tenkt en sti frem til inntak.

Alt ligger nedenfor grensen til landskapsvernområdet.

Fossa

Her vil det bli samme behov som for Skorga. Inntaket ligger nærmere grense for landskapsvernområde og vi har valgt å legge riggområde og landingsplass på sør-vestside av inntaket for å få rimelig avstand til landskapsvernområdet. Inngrepene fjernes etter anleggsperiode og danderes tilsvarende opprinnelig terreng.

Her ønsker vi også å holde åpen en mulighet for helikopter å sette av personell i driftsfasen, dersom det viser seg å være påkrevet. Det kan være aktuelt med en sti frem til inntak.

Alt er plassert utenfor landskapsvernområdet.

Massetak og deponi

Evt. utsprengte steinmasser ifm rørgrøft vil bli benyttet til bygging av vei, fylling og snuplass ved kraftstasjon, samt plastring der det skulle være behov. Jordmasser tas av og lagres midlertidig innenfor anleggsområdet, og etter endt anleggsfase legges massene tilbake på berørte områder. Masser fra ledningsgrøft vil bli brukt i selve ledningstraséen der det vil være behov for justering/arrondering av terrenget.

Nettilknytning (kraftlinjer/kabler)

Planlagt kraftverk vil bli koblet til eksisterende 22 kV-linje, via jordkabel. Avstand til 22kV-linje er ca. 300 m, men påkoblingspunkt er ikke fastsatt. Det er foreløpig ikke inngått noen avtale for nettilknytning.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn sammen med 4 andre søknader i Sunndal kommune. Det er arrangert åpent folkemøte i Sunndal kommunes rådhus. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Sunndal kommune behandlet søknaden i kommunestyremøte den 18.06.2014 og vedtok følgende:

«Sunndal kommunestyre går imot at det blir gitt konsesjon for utbygging av Skorga og Fossa på grunn av hensynet til landskapsbildet, reiseliv og trivsel for kommunens egne innbyggere».

I saksframlegget gjør kommunen følgende vurdering:

«Skorga er viktig i landskapsbildet for turister og kommunens innbyggere. Vinnu og Skorga er registrert som 6. og 7. høyeste fosser i verden, hvor samlet høyde er definert som sammenhengende fosser, men ikke i fritt fall. I forhold til reiseliv er dette uten tvil viktig.

Fossa er ikke så synlig og har en mindre verdi for allmenne interesser enn Skorga. Teknisk er det mulig å bygge ut Fossa uten at Skorga tas med.

Norges Småkraftverk AS er søker og må vurdere prosjektet bedriftsøkonomisk. Det antas å være lite sannsynlig at en utbygging iverksettes om økonomien ikke er tilfredsstillende. En utbyggingskostnad til rundt kr 4,5 pr kWh kan være vanskelig med det prisnivået det i dag er på strøm.

En utbygging vil ha betydelige negative konsekvenser for reiseliv og friluftsliv for kommunens innbyggere. De samfunnsmessige virkningene ved en utbygging vurderes til å være mindre enn andre allmenne interesser.

Rådmannen tilrår at det ikke gis konsesjon.»

Fylkesmannen i Møre og Romsdal har fremmed innsigelse til søknaden om Torske kraftverk i brev datert 11.06.2014, og konkluderer med følgende:

«Fylkesmannen har motsegn til etablering av Torske kraftverk. Dette er hovudsakleg grunngeve i landskapsmessige omsyn. I tillegg vil bortfall av INON i Trollheimen LV og anna mogleg belastning på verneområdet vere klart uheldig.»

Miljødirektoratet har gitt uttalelse i brev datert 03.07.2014. Direktoratet har selv konkludert som følger:

«Vår vurdering av de omsøkte kraftverkene har tatt utgangspunkt i konsekvenser spesielt med hensyn på landskapsverdier og opplevelsesverdier i Sunndalen. Det vil si at vi har valgt å ikke innlemme det omsøkte kraftverket i nabodalen Øksendalen i vår vurdering. De fire omsøkte kraftverkene i Sunndalen berører sidevassdrag til Driva og ligger i et område med et felles landskapsmessig særpreg. De berørte elvestrekningene har alle i kraft av sin fossenatur stor inntrykkstyrke og har også stor synlighet fra boområder og ferdselsårer i dalføret. Ett av de berørte vassdragene er blant verdens største fossefall. I sum vil en gjennomføring av tiltakene få store negative konsekvenser på landskapet i kraft av fraføring av vann over betydelige elvestrekninger som sluses til rørgater og kraftstasjoner, rørgater godt synlig i bratte fjellsider og nye veistrekninger.

Hver av de planlagte utbyggingene berører også regionale og nasjonale landskapsverdier i form av og betydelige tap av inngrepsfrie naturområder innenfor Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark og Trollheimen landskapsvernområde. Plassering av tiltakene på grensen til disse områdene vil gi en vesentlig endring i områdenes grad av urørthet. Det ligger implisitt at utbygginger vil gi tap for reise- og friluftsliv.

Miljødirektoratet anser tapene av fossenatur og inngrepsfrie naturområder som store. Den samlede negative belastningen av dette må tillegges avgjørende vekt ved vurderingen av søknadene (jfr. naturmangfoldloven § 10). Miljødirektoratet anbefaler derfor NVE å avslå de fire søknadene.»

Møre og Romsdal fylkeskommune har gitt uttalelse i brev datert 20.06.2014.

Fylkeskommunen har ikke merknader til beskrivelsen av konsekvensene for kulturminner, men mener omtalen av konsekvensene for friluftsliv er svært knapp. Sunndalen og riksvei 70 omtales som en viktig innfartsåre til fylket, og det ville være svært uheldig bl.a. for reiselivet om synlige fossefall i store deler av et dalføre ble utbygd til kraftformål.

Videre kommenteres Torske kraftverk slik:

«Dette prosjektet er samla det nest største i søknadspakken når det gjeld kraftuttak. Kvart av delprosjekta Skorga og Fossa er likevel i same storleik som Somrunen, Gryta og Skrondal. Skorga og Fossa fell saman med Driva ved bustadområda på Grøa og pregar naturleg nok det estetiske i desse miljøa. Begge vassdraga er også blant dei mest spektakulære sett fr Rv 70 i flaumperioden. Minstevassføringa som her er foreslått vil neppe vere tilstrekkeleg til å sikre denne verdien. Vi legg også vekt på at dette er to separate elvestrengar.»

Ut fra en samlet vurdering av søknadene i Sunndal, oppsummerer fylkeskommunen uttalelsen som følger:

«Dersom det skal prioriterast mellom ulike vassdrag i denne pakka, vil først og fremst rå til å ta ut Torske. Dette er grunnlagt i ei samla vurdering av verdiane for landskap og reiseliv, kombinert med avgrensa kraftproduksjon.»

Statens vegvesen viser i brev datert 25.04.2014 til at det må søkes Statens vegvesen om dersom det skal etableres nye avkjøringer eller gjennomføres endringer eller økt bruk av slike. I tillegg må det søkes om tillatelse til graving ved eventuell nærføring/kryssing langs og i vei.

Sunndal Energi AS beskriver i brev datert 15.06.2014 hvilke oppgraderinger som en nødvendig i 22 kV-nettet dersom det blir gitt konsesjon til flere enn ett av de omsøkte småkraftverkene i Sunndalen. I tilfelle må det betales anleggsbidrag, varierende i størrelse avhengig av hvilke av søknaden som får konsesjon.

Istad Nett AS peker i brev datert 13.06.2014 på at omsøkt produksjon av 5 nye småkraftverk i Sunndal vil møte begrensninger i 22 kV nettet (distribusjonsnettet) og i nærmeste transformatorstasjon (Aura): i overliggende regional- og sentralnett er det tilstrekkelig ledig kapasitet. Istad nett beskriver 5 ulike tiltak som kan bedre kapasiteten i Aura transformatorstasjon.

Naturvernforbundet i Møre og Romsdal (NVF) har i brev datert 20.06.2014 gitt følgende uttalelse:

«Elva Skorga er eit landemerke, og Fossa syner godt den også. Bortfall av vatn i desse to elvene er uakseptabelt sjølv om den tekniske løysinga med boring i fjell gjer sjølve det fysiske inngrepet mindre. Det er problemstillingar knytt til tilkomst ved dam både i anleggsperiode og driftsperiode. Det er uavklarte problemstillingar knytt til grunnvatn i nedre del.»

Videre mener de vegetasjonen rundt fossefallet der Skorga når dalbunnen har potensial som leveområde for spesielle fuktlovenne arter og derfor bør undersøkes nærmere. I tillegg mener de at samme område har egenverdi som et lett tilgjengelig og mye brukt turområde.

NVF konkluderer videre:

«Utbyggingsløysinga for Skorga/Fossa er vesentleg betre enn dei andre for landskapspåverknader. Samtidig er bortfall av vatn i desse vassdraga særleg alvorleg som følgje av eit sterkt landskapsinntrykk.»

«Dei vassdraga som det ikkje er store innvendingar til å bygge ut er i Sunndal alt bygd ut. Alle dei fem vassdraga som er omsøkt i denne pakka har såpass store biologiske verdiar, landskapsverdiar eller verknader for friluftslivet at det er nødvendig å avslå søknadene.»

Kristiansund og Nordmøre Turistforening (KNT) gir i brev datert 10.06.2014 følgende uttalelse:

«KNT har mange turisthytter og løypenett i Sunndalsfjella og er en stor bidragsyter til at Sunndalsdalføret og Sunndalsfjella blir besøkt av norske og utenlandske turister. Fosser og elver er en svært viktig del av vår naturopplevelse og livskvalitet og må tas med som ett kriterium i forvaltning av vår kultur - og naturarv for nåværende og fremtidige generasjoner.»

«Omsøkte Skorga er sammen med Vinnu rangert blant de høyeste fossene i verden og er svært viktig for reiselivet i Sunndalen og Møre og Romsdal.»

«Sett i lys av bolyst og livskvalitet for Sunndalsinnbyggere og opprettholdelse av Sunndalen som attraktivt sted for turister og reiseliv i Møre og Romsdal ser vi nødvendigheten av å»

innføre vern av de elvene som er mest synlige for folk flest og anbefaler derfor ikke at ... Torske kraftverk som vil berøre elvene Skorga og Fossa blir utbygd.

KNT har ikke en entydig holdning til naturvern som tilsier ett konsekvent nei til alle tiltak som berører naturinngrep, men når det gjelder ... Skorga og Fossa mener vi det er viktig at disse vernes. Fossa kan slik vi forstår det bygges ut uavhengig av Skorga, men ser en fallene i sammenheng utgjør de sammen ett betydelig landemerke og bidrar til at store naturopplevelser er tilgjengelig for alle og derfor mener vi at Fossa også bør vernes.»

Sunndal Venstre har den 20.06.2014 sendt e-post med følgende uttalelse:

«Sunndal Venstre er mot at det gis tillatelse til utbygging av alle de omsøkte småkraftverkene i «Sunndalspakken».

Begrunnelse:

- Svært mye av både små og store vassdrag i Sunndal kommune er allerede utbygd.*
- Vi bør heller rehabilitere / modernisere allerede utbygde kraftverk som har vannmagasin. Regulerbar kraftproduksjon er både mer effektivt og lønnsomt.*
- Det lokale strømmettet er ikke stort nok til å transportere ut kraftoverskuddet vi vil få fra de omsøkte kraftverkene.*
- Vi vil bevare det som er igjen av urørt natur.*
- Å bygge ut ett enkelt lite vassdrag kan fortone seg å gi små uheldige virkninger. Men i sum kan utbygging av alle de små være negativt. Spesielt gjelder dette hvis mange elver innen samme naturtype blir utbygd. Så kan være tilfelle i vår kommune der mange vassdrag innen ett dalføre er eller kan bli utbygd. Vi har et ansvar for å ta vare på det biologiske mangfoldet, og endret vassføring vil gi endrete livsforhold for flora og fauna. I Sunndalen har vi blant annet en sommerfuglart og hakkespettarter som er sårbare, arter som holder til nært de aktuelle elvene.*
- Det visuelle inntrykket av Sunndalen endres. De mange fossene er karakteristiske for Sunndalen. Mindre vassføring i de aktuelle vassdragene forringer Sunndals merkevare; den ville naturen, sett i reiselivssammenheng.*
- Utbygging av disse vassdragene forringer naturopplevelsen til oss som bor her og ferdes i områdene.»*

Fossa vassverk gir i brev datert 13.06.2014 uttrykk for bekymring over hvilke følger en eventuell realisering av Torske kraftverk vil ha for vannkvalitet og forsyningskapasitet. De etterlyser en avklaring av dette før en eventuell konsesjon blir innvilget.

Erik Torske, Jørgen Olav Torske Bredesen og John Torske som er fallrettighetshavere og berørte grunneiere påpeker i sin høringsuttalelse at en utbygging vil være et betydelig bidrag til et renere miljø ettersom vannkraft er ren og fornybar energikilde. Videre mener de en utbygging også vil være viktig for å sikre inntekter til nødvendig vedlikehold på de berørte gårdene, som igjen er viktig for å forhindre fremtidig fraflytting og forfall. De frykter at manglende lokalt næringsgrunnlag kan medføre forlatte og forfalne gårder noe som vil ha en negativ effekt på bygdas turisme.

Odd Ivar Levik fraråder utbygging av Skorga i sin høringsuttalelse. Han mener en rekke av punktene i søknaden er svakt begrunnet, og at positive effekter som økt kraftproduksjon og økte inntekter til

berørte grunneiere ikke veier opp for negative konsekvenser i form av elvenes reduserte opplevelsverdi. Videre lister han opp en rekke avbøtende tiltak som han mener bør være vilkår ved en eventuell utbygging.

Carl S Bjurstedt påpeker i sin høringsuttalelse at en eventuell utbygging vil komme i konflikt med aktivitet i lysløypa dersom anleggsvirksomheten skjer på vinterstid, og at det må gjøres avbøtende tiltak i så måte.

NVE har mottatt et **opprop** mot utbygging av Torske kraftverk og Hareima kraftverk, sendt oss av Carl Bjurstedt, en av initiativtakerne. Sammen med oppropet var lagt ved en underskriftsliste med i alt 800 underskrifter. I oppropet er det påpekt følgende hva angår Torske kraftverk:

- Hva utbygging betyr visuelt, burde ha vært synliggjort bedre i søknadene.
- Fossenes betydning for turisme og reiseliv er underkommunisert i søknadene
- Det er en viktig svakhet ved søknaden at Skorgas rangering blant verdens høyeste fossefall er underkommunisert.
- Fossene vil ha langt større potensiale som turistmål enn som arbeidsplass for ansatte ved kraftverkene på lang sikt.
- Nærheten til Trollheimen landskapsvernområdet er ikke drøftet.
- Verdiene ved Leikvin kulturminnepark vil forringes av en utbygging.
- Skorga og Fossa gir identitet og skjønnhet til bygda.
- En utbygging kan gi dårligere kvalitet på vannet i vannverket i Fossagrend.
- Torske kraftverk blir liggende midt i lysløypa på Grøa. Dette er ikke nevnt i søknaden, og avbøtende tiltak er ikke foreslått.
- Grøabyggen regner utbygging av Skorga og Fossa som en av de største truslene for Grøasamfunnet.

Søker kommentar til høringsuttalelsene

1. Sunndal kommune

Sunndal kommune går imot konsesjon for utbygging av Skorga og Fossa på grunn av hensynet til landskapsbildet, reiseliv og trivsel for kommunens innbyggere.

Kommenteres under pkt. 18

2. Fylkesmannen i Møre og Romsdal (FYM)

FYM har fremmet innsigelse til prosjektet ut i fra landskapsmessige konsekvensar i Sunndalen og at tiltakene vil redusere INON.

Kommenteres under pkt. 18

Det er overraskende for søker at dette skal være en av verdens høyeste fosser. Dette var ikke opplysninger som var kjent i arbeidet med konsesjonssøknaden. Utbygger registrerer også at FYM skriver at det er omdiskutert hva som er de høyeste fossene, og hvordan de måles.

3. Møre og Romsdal Fylkeskommune (MRfk) datert 01.07.13

MRfk gir ikke noen klar uttalelse til Torske, men rår til at det blir tatt ut dersom det skal prioriteres mellom vassdragene.

Kommenteres under pkt. 18

4. Sunndal Venstre

Er i mot alle prosjektene i pakken med bakgrunn i naturopplevelser, reiseliv og visuelt inntrykk av Sunndalen.

Kommenteres under pkt. 18

5. Statens Vegvesen

Ikke relevant for Torske.

6. Direktoratet for mineralforvaltning

Torske kommer ikke i konflikt med mineralressurser.

7. Kristiansund og Nordmøre Turistforening

Mener at Torske må vernes med bakgrunn i bolyst og livskvalitet for Sunndals innbyggere og opprettholdelse av Sunndalen som et attraktivt sted for turister og reiseliv.

Kommenteres under pkt. 18

8. Naturvernforbundet i Møre og Romsdal

Mener at den tekniske løsningen for Torske er vesentleg bedre for landskapspåvirkningene enn for de andre prosjektene i pakken. Likevel mener de at alle 5 omsøkte prosjekter, har såpass store biologiske verdier, landskapsverdier og virkninger for friluftslivet at det er nødvendig å avslå søknadene.

Kommenteres under pkt. 18

9. Sunndal Energi KF

Utbygger har ingen kommentarer til denne utredningen.

10. Istad Nett AS

Utbygger har ingen kommentarer til denne utredningen.

11. Fossa Vassverk

Når det gjelder uttalelsen fra Fossa vassverk, blir det vist til uttalelsen fra falleierne/grunneierne om at vassverket ikke har avtale om å få ta ut vann og kan knytte seg til det kommunale vassverket.

12. Grunneiere/Falleiere

Utbygger har ingen kommentarer til denne uttalelsen utover å støtte den.

13. John Torske/Falleier

Utbygger har ingen kommentarer til denne uttalelsen utover å støtte den.

14. Odd Ivar Levik

Levik kommer med en liste med forslag til avbøtende tiltak. Utbygger mener planlagt utbygging er skånsom og mener nødvendige avbøtende tiltak er foreslått i søknaden.

15. Carl S Bjurstedt

Har innspill om at utbyggingen er i konflikt med eksisterende lysløype. Dette må det være mulig å finne gode løsninger på for begge parter i detaljplanene og i utføringen av utbyggingen.

16. Opprop

Lokal underskriftsaksjon mot utbyggingen av Torske og Hareima kraftverk. Utbygger registrerer at det er mange som har negativt syn på utbygging av Torske Kraftverk og at det går på det visuelle, reiseliv og opplevelsesverdi. Vi stusser imidlertid på at utbyggingen av Skorga og Fossa regnes som en av de største truslene for Grøsamfunnet. Utover redusert vannføring, vil det etter utbyggingen bli positivt økonomisk bidrag til kommunen som eiendomsskatt og felleie til felleierne.

17. Miljødirektoratet

Konklusjonen til Miljødirektoratet er at de anbefaler NVE å si avslå alle de 4 prosjektene i Sunndalen. De mener det blir betydelig tap av INON og at det vil gi tap for reise- og friluftsliv.

18. Oppsummering

Slik utbygger har oppfattet de negative høringsuttalelsene, går det stort sett i at det vil bli negative konsekvenser for reiseliv, friluftsliv og opplevelsesverdier ved utbygging av Torske kraftverk. Dette er subjektive uttalelser som ikke er dokumentert og er derfor vanskelig å imøtegå.

Utbygger mener at med den omsøkte løsningen for utbyggingen og foreslåtte avbøtende tiltak som er etter forslag fra biolog, fremstår Torske som en godt miljøtilpasset utbygging.

Utbygger mener også at det fra lokale og kommunen, er lagt for lite vekt på de positive følgene ved utbyggingen som økonomi og økt kraftproduksjon.

I de periodene det er størst vannføring i elvene, vil det gå betydelig mer vann i elvene enn den maksimale slukeevnen til kraftverkene. Dette viser figur 1 på neste side, som viser flerårs statistikk for hver av elvene.

Tilleggsopplysninger

På bakgrunn av foreløpig søknad ba NVE i brev datert 31.03.2014 om at det ble gjennomført fiskeundersøkelser. Denne ble sendt til oss 04.08.2014 og inneholder følgende vurdering av fiskebestandenes verdi:

«Driva har mange sideelver og alle anadrome strekninger er viktige for samlet produksjon sammen med hoveddelen av produksjonen som skjer i hovedelven (Arnekleiv et al. 2010). Verdien av de 3 elver som er kartlagt i denne undersøkelsen er i første rekke lokal verdi, men med perspektiv på kraftig bestandsnedgang i Driva (og i mange andre vassdrag) er alle elver/elveavsnitt som har funksjon for gyting og oppvekst av sjørret (og kanskje litt laks) viktige. I tillegg finnes det klart litt ål i vassdraget, selv om bare 1 ål ble påvist. I dette perspektivet vurderes verdien av de 3 sideelver til middels verdi, der Løykja-Skorga og

Negard-Skorga er viktigst, men også Fossa har funksjon for ungfisk av sjørret (denne rapport). At ål ble påvist i denne elven kan være en tilfeldighet, men grunn elv med høy sommertemperatur er nok attraktiv for små åler.»

Konsekvenser av en eventuell utbygging vurderes slik:

«De foreslåtte utbyggingstiltak i elvene Skorga og Fossa innebærer en stor reduksjon i vannføring i elvene, men da i hovedsak på bratte elvestrekninger ned fra høyfjellet som ikke har noen funksjon for fisk. Skorga får fraført vann på en kort strekning ovenfor planlagt kraftstasjon, men hoveddelen av begge Skorga-elvene blir ikke direkte berørt av redusert vannføring, men vannføringen fra Fossa blir tilført vassdraget. Om dette er positivt eller negativt er usikkert. Økt vannføring i perioder med stor vannføring/flom vil kunne ført til økt utspyling i vassdraget, noe som vil føre til tap av organisk materiale og kanskje en lavere produksjon av bunndyr (jfr. Fjellheim og Raddum 1991). Hvis så skjer bør avbøtende tiltak vurderes.

For Fossa er dette annerledes, der vil kun minstevannføring og litt vann fra et lite restfelt tilføres den anadrome strekning etter en utbygging. Lokal informasjon (grunneier) oppgir at Fossa relativt ofte går helt tørr, med tap av fisk på strekningen. Om dette skjer konsekvent/årlig er usikkert. Konsekvensen for anadrom strekning vurderes uansett stor for den lokale ørretbestand i Fossa, men med en generelt lav tetthet av ungfisk (dette prosjektet) vurderes den negative konsekvens til liten til middels negativ konsekvens for denne elven. Med tilbakeføring av vann til begge Skorga-elvene vurderes den negative konsekvens for disse elver til liten negativ konsekvens, medtatt at aktuelle avbøtende tiltak implementeres i det endelige prosjektet.

For alle 3 elver samlet vurderes den negative konsekvens for anadrom fisk og ål til liten til middels negativ konsekvens.»

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

I Torske kraftverk er det planlagt å utnytte vannet fra elvene Skorga og Fossa. Det er planlagt inntak på kote 860 og 855. Dette er like utenfor grensen til Trollheimen landskapsvernområde. Vassdraget har reginenummer 109.B20. Vassdraget har dominerende vårflom, men det kan også forekomme høstflommer med høy intensitet (stor flomtopp med kort varighet). Lavvannføringer inntreffer som oftest om vinteren. Kraftverket utnytter et nedbørfelt på til sammen 7,34 km² og middelvannføringen er beregnet til 0,30 m³/s for Skorga og 0,31 m³/s for Fossa. Effektiv innsjøprosent er samlet på 0,4 % og nedbørfeltet har en breandel på 5 %. 5-persentil sommer- og vintervannføring er for Skorga beregnet til henholdsvis 74 og 17 l/s, mens den for Skorga er beregnet til henholdsvis 54 og 13 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdragene er beregnet til 22 l/s for Skorga og 16 l/s for Fossa. Maksimal slukeevne er planlagt til 0,644 m³/s og 0,614 m³/s, og minste driftsvannføring er planlagt til 0,045 m³/s og 0,043 m³/s for henholdsvis Skorga og Fossa. Det er foreslått å slippe en minstevannføring hele året på 22 l/s i Skorga og 16 l/s i Fossa.

NVE har kontrollert det hydrologiske grunnlaget i søknaden. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder. Dersom spesifikt normalavløp er beregnet med bakgrunn i NVEs avrenningskart, vil vi påpeke at disse har en usikkerhet på +/- 20 % og at usikkerheten øker for små nedbørfelt.

For Skorga vil en maksimal slukeevne tilsvarende 200 % av middelvannføringen og foreslått minstevannføring på 45 l/s hele året, gi en restvannføring på ca. 40 l/s rett nedstrøms inntaket som et gjennomsnitt over året. De store flomvannføringene blir dempet noe ved at det tas ut maksimale slukeevne når det er tilgjengelig vannføring. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 69 dager i et middels vått år, og i 147 dager vil vannføringen være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket.

Produksjon og kostnader

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger.

Landskap/friluftsliv/brukerinteresser

Skorga og Fossas landskapsmessige betydning i Sunndalen er sterkt betont av flere av høringspartene. Med unntak av grunneierne med fallrettigheter i prosjektet, har ingen av høringspartene gått inn for at det gis konsesjon. Fylkesmannen har innsigelse til søknaden hovedsakelig av hensyn til bevaring av landskapsbildet.

Miljødirektoratet er høringspart i småkraftsaker dersom prosjektene kan berøre nasjonale laksevassdrag. Driva er et nasjonalt laksevassdrag, og direktoratet fikk derfor oversendt søknaden for uttalelse. Miljødirektoratet er imot en utbygging av Torske og de øvrige berørte elvene i Sunndalen, og det legges stor vekt på dalførets landskapsmessige særpreg. Sideelvene er av stor verdi på grunn av sin synlighet, både fra bo-områder og ferdselsårer. NVE merker seg at Miljødirektoratet uttaler seg om forhold som ligger utenfor årsaken til at direktoratet har fått søknadene på høring.

Fylkeskommunen mener Skorga og Fossa er blant de mest spektakulære sett fra riksvei 70 og den foreslåtte minstevannføringen vil ikke være tilstrekkelig til å opprettholde den verdien. Ved en eventuell prioritering mellom de ulike prosjektene i Sunndalen mener fylkeskommunen derfor Torske bør tas ut av hensyn til landskapsverdier og reiseliv. Naturvernforbundet i Møre og Romsdal mener at landskapsverdiene knyttet til elva er store. KNT påpeker at Skorga og Fossa er svært viktig for reiselivet i Sunndalen og Møre og Romsdal, og at de bidrar til gjenkjennelse og livskvalitet for Sunndals innbyggere. De anbefaler derfor ikke at Torske kraftverk blir utbygd.

Sunndal kommune har behandlet søknaden i kommunestyret og går imot at det gis konsesjon begrunnet med hensynet til landskapsbildet, reiseliv og trivsel for kommunens egne innbyggere. Vi merker oss kommunens vedtak, særlig siden Sunndal kommune gjennom et vedtak i kommunestyret så sent som i desember 2013 gikk inn for at det skal arbeides for videre kraftutbygging i Sunndal. Når kommunestyret nå er imot en søknad om Torske kraftverk, oppfatter NVE dette som at Skorga og Fossa er elver som har en særlig verdi for lokalsamfunnet. Kommunens vedtak støtter opp under Fylkesmannens innsigelse.

Søknaden om Torske kraftverk har sammen med søknaden om Hareima kraftverk skapt et lokalt engasjement i form av en underskriftskampanje mot utbygging av de aktuelle elvene. Initiativtakerne har sendt oss en liste på 800 underskrifter, hvor mer enn 500 er fra personer med adresse i Sunndal kommune. I en kommune med vel 7000 innbyggere vurderer NVE den lokale motstanden således å være stor.

NVE merker seg at høringspartene i liten grad foreslår alternative utbygginger med redusert slukeevne, eller andre avbøtende tiltak, som akseptable løsninger.

Tidligere har NVE avslått en søknad om Erstadelva kraftverk i Sunndal kommune av hensyn til landskapsbildet, og problematikken er etter NVEs vurdering like aktuell i denne saken. Denne vurderingen styrkes av høringsuttalelsene. Torske kraftverk berører vassdrag som etter NVEs vurdering har en særlig høy verdi som et urørt vassdrag nært kommunesenteret Sunndalsøra, i en kommune som fra tidligere er mye berørt av kraftutbygging.

Andre forhold

Søknaden om Torske kraftverk berører også forhold som gjelder INON, nærheten til Trollheimen landskapsvernområde, biologisk mangfold generelt og anadrom fisk spesielt. Gitt NVEs konklusjon er ikke de negative konsekvensene for disse temaene ved en eventuell utbygging vurdert nærmere. Det samme gjelder for temaet samlet belastning.

Vi konstaterer likevel at fiskeundersøkelser har vist at anadrom strekning kan påvirkes. I og med at Driva er et nasjonalt laksevassdrag der alle inngrep som kan påvirke laksebestanden negativt skal unngås, er dette også et element som trekker i retning av et avslag på søknaden.

Samfunnsmessige fordeler

En eventuell utbygging av Torske kraftverk vil gi 25,7 GWh i et gjennomsnittså. Denne produksjonsmengden regnes som mye for et småkraftverk. Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og grunneiere og generere skatteinntekter. Videre vil Torske kraftverk styrke næringsgrunnlaget i området og vil dermed kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning.

Oppsummering

NVE registrerer at motstanden mot en utbygging av Skorga og Fossa er tilnærmet unison, med unntak av uttalelsen fra rettighetshaverne, Statens vegvesen og nettselskaper. Vi merker oss særlig at Sunndal kommune, som tidligere har fattet et prinsippvedtak til fordel for videre kraftutbygging i kommunen, går imot at det gis konsesjon her. Fylkesmannen har innsigelse til søknaden pga. virkningene for landskap, og Miljødirektoratet anbefaler at vi avslår søknaden med samme begrunnelse. Fylkeskommunen fraråder også at det gis konsesjon til kraftverket. Vi registrerer også at søknaden har skapt et lokalt engasjement mot utbygging i form av en underskriftskampanje.

NVE mener høringsrunden har avdekket at denne søknaden berører vassdrag som har særlig stor betydning som landskapselementer, og er viktige bidrag til landskapsopplevelsen i Sunndal. I tillegg er det av betydning at Skorga og Fossa er relativt sentrumsnære elver. Det tillegges også vekt at Skorga og Fossa er sideelver til Driva som er et nasjonalt laksevassdrag, og at fiskeundersøkelser har vist at Skorga og Fossa er elver som har funksjon for gyting og oppvekst av anadrom fisk.

I Olje- og energidepartementets retningslinjer framgår det at utbygging av vassdrag som fører til vesentlig reduksjon av verdifulle landskapselementer av nasjonal, regional eller lokal betydning bør unngås. De samme retningslinjene stadfester også at det i nasjonale laksevassdrag er en særlig terskel for å tillate tiltak som kan skade villaksen.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Torske kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt. NVE avslår derfor søknaden fra Norges Småkraftverk AS om tillatelse til bygging av Torske kraftverk.

Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.